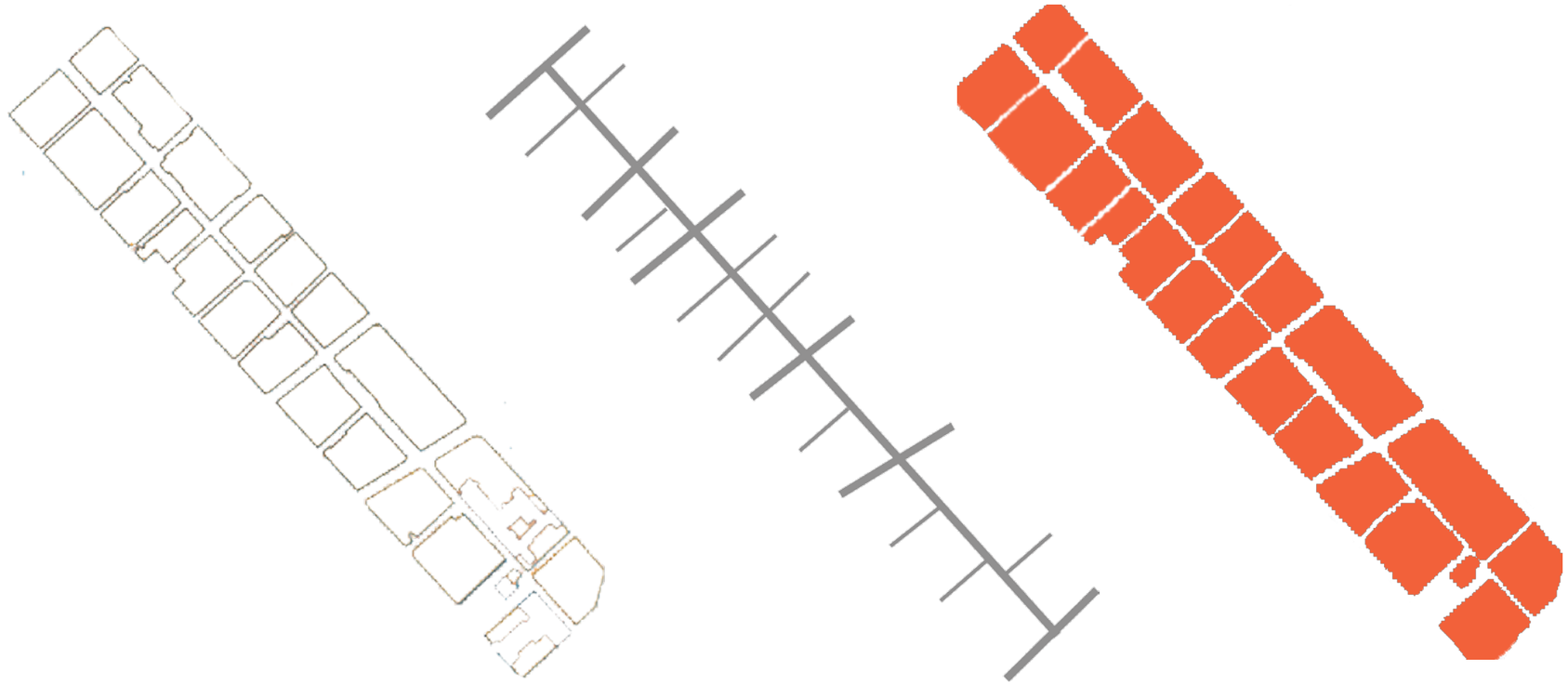

DRAGARBRUNNSGATAN

KVALITETER I STADSBILDEN OCH GESTALTNINGSPRINCIPER

Text: Dan Thunman, Karin Åkerblom, Lisen Hessner och Hanna Linde (red.)
Foto: Där inget annat anges Dan Thunman, Hanna Linde
Illustration sid 8: WHITE arkitekter AB
Layout: Hanna Linde
Tryckt i Uppsala 2009

BAKGRUND/UPPDRAG

År 2004 startade projektet Vision Dragarbrunnsgatan. Det är ett samarbete mellan Uppsala kommun, Vi i stan AB och fastighetsägarna. Projektet syftar till att utveckla gatan till en attraktiv handelsgata som ger liv och puls till Uppsalas stadskärna. Utvecklingen är även ett led i ambitionen att bredda de geografiskt mest attraktiva delarna av stadskärnan samt att skapa balans mellan extern handelsetableringar och stadskärnans utbud.

2006 antog Kommunstyrelsen en vision för Dragarbrunnsgatan med flera idéer och förslag till förändringar. För ytterligare vägledning i plan- och bygglovarbetet beslutade Kommunstyrelsen att ett gestaltningsprogram skulle tas fram. Dessutom tog fastighetsägarna fram ett utformningsprogram 2007. Sedan visionsdokumentet skrevs har trafikplaneringen och frågor kring hantering av gatumark till största delen lösts. Föreliggande program kommer därför att fokusera på byggnadernas fasader, kvaliteter i stadsbilden, förhållningssätt, utvecklingsmöjligheter och generella gestaltningsprinciper. Programmet har tagits fram av Byggnadsnämnden i samverkan med Kulturnämnden.

.....	.....
Liv Hahne Ordförande i Byggnadsnämnden	Jan-Erik Wikström Ordförande i Kulturnämnden

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTANDE INTRYCK IDAG	5
GENERELLA FÖRHÅLLNINGSSÄTT OCH GESTALTNINGSPRINCIPER	5
HISTORIK	6
LÄSANVISNING	7
OMRÅDE 1	8 - 9
OMRÅDE 2	10 - 11
OMRÅDE 3	12 - 13
OMRÅDE 4	14 - 15
OMRÅDE 5	16 - 17
OMRÅDE 6	18 - 19

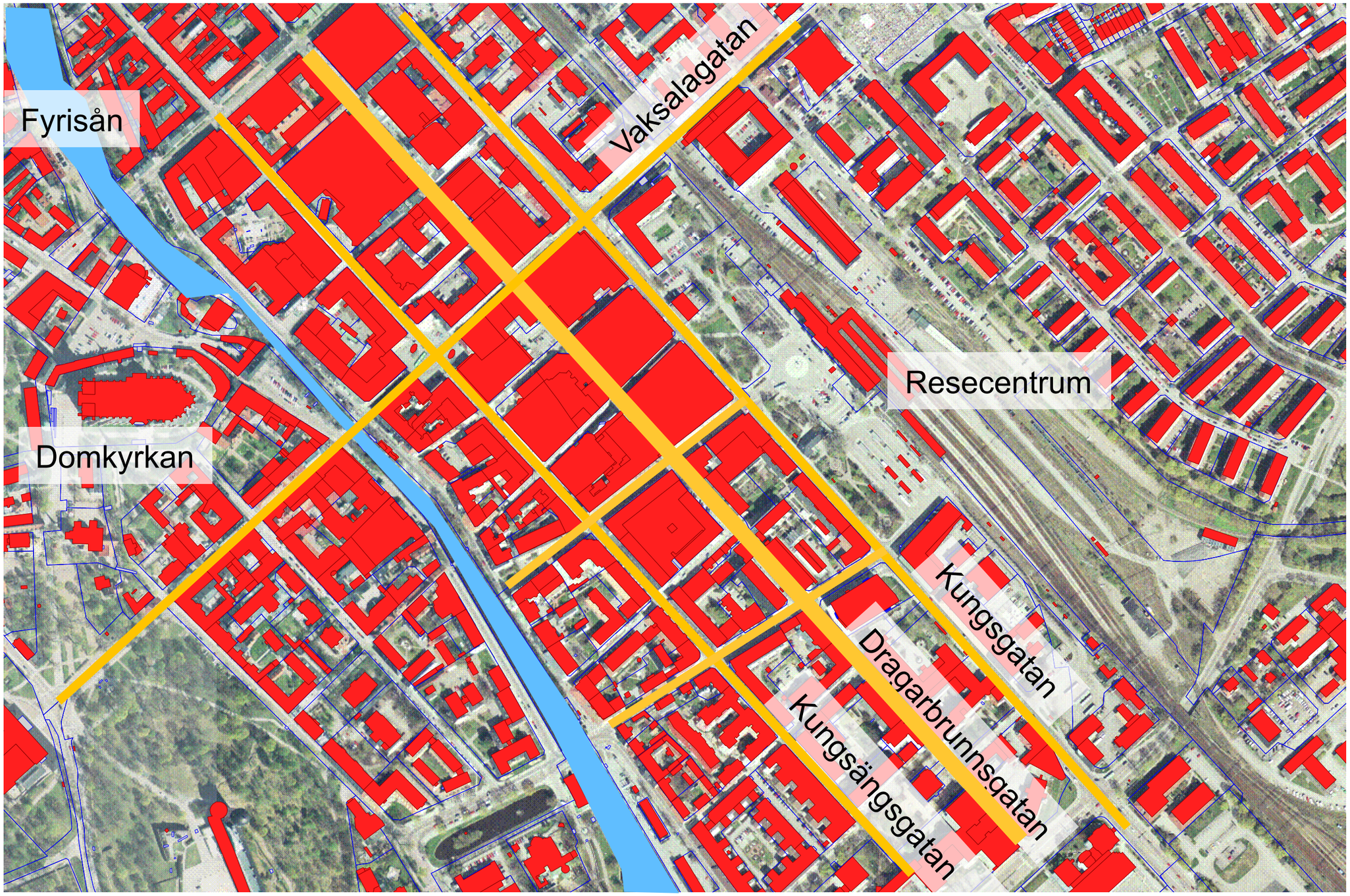

Karta framställd av Uppsala Kommun

SAMMANFATTADE INTRYCK IDAG

I dag karakteriseras Dragarbrunnsgatan och dess närmaste omgivningar i hög grad av 1960-talets genomgripande förändringar. Eftersom intentionerna med förändringarna då i huvudsak var av funktionell och praktisk karaktär med Dragarbrunnsgatan som en matargata - eller bakgata om man så vill - ger denna i dag ett varierat och tämligen splittrat intryck. Gatan innehåller blandade arkitektoniska stilar och fasadliv som slingrar ut och in i gaturummet. Enstaka byggnader med mer pompös framtoning blandas med andra av betydligt enklare karaktär. Variationen i hushöjder och gatubredder bidrar till det splittrade eller lekfulla intrycket, beroende på hur man väljer att se det.

”Det svänger om Dragarbrunnsgatan”. Så uttryckte sig konstnären Ebba Matz första gången hon besiktigade sträckningen inför det konstnärliga uppdrag som nu projekteras i gatans norra del. Blandningen av kommersiella erbjudanden, bank, biograf, danskrogar, restauranger, antikvariat, gallerior, hamburgerbarer - ofta med bostadshus i övervåningarna - samt övergångsstället mellan de stora gallerikomplexen Svava och Forum bidrar till känslan av spontanitet. Det faller sig i dag mera naturligt att uppleva gatan i separata etapper än som ett sammanhängande stråk.

För många gående och cyklande uppsalabor har nog Dragarbrunnsgatan mestadels upplevts som en blåsig fraktsträcka som det gäller att undvika eller ta sig genom så fort som möjligt, utan att bli påkörd. För andra har nog den norra delen av gatan mestadels setts som en plats där man väntar på bussen. Idag har busstrafiken flyttats. Den nya luftigheten efter trafikomläggningen blottlägger tydligt det sammelsurium av skyltar, vilka lever sitt eget liv i gatan. Trots att gatan i så hög grad vill locka till konsumtion finns här ingen genomgående estetisk hållning. Många av byggnaderna längs gatan är snarast brutalt frånvända i sitt ansikte ut mot människorna som rör sig här.

Men Dragarbrunnsgatan innehåller även kvalitéer som bör lyftas fram och utvecklas. Det kan gälla fasader, arkader, platsbildningar m.m. Med anledning av den mångfald som präglar gaturummets utformning följer nedan mer övergripande förhållningssätt och gestaltningsprinciper.

GENERELLA FÖRHÅLLNINGSSÄTT OCH GESTALTNINGSPRINCIPER

Dragarbrunnsgatans utformning spelar en viktig roll i utvecklingen av Uppsalas stadskärna. Genom att bussarna har flyttats till Kungsgatan kan Dragarbrunnsgatan nu utvecklas till en attraktiv affärsgata som ger liv och puls åt centrum. På så sätt stärks stadskärnans konkurrenskraft gentemot externa handelsområden. Med sitt centrala läge parallellt med gågatan är den ett självklart stråk för handel och rörelser av olika slag till och inom centrum. Centrala Uppsala blir mer inbjudande för gående och gatorna kan utvecklas med en hög kvalitativ urban karaktär. Omgestaltningen av gaturummet och utvecklingen av fastigheterna bör gå hand i hand.

Byggnaderna utmed Dragarbrunnsgatan uppvisar stor variation i form och material. Varje byggnad är sig själv nog och står på egna ben. En vägledande princip i kommande förändringar är att visa respekt för och gärna förstärka byggnadernas arkitektur eller karaktär. Detta ger långsiktigt en mer hållbar stadsmiljö. Trots ett sådant förhållningssätt kan med fördel flera förändringar ske i fasaderna. Det kan gälla nya entréer, skyltfönster etc. Byggnadernas arkitektur ger vägledning. En mer enhetlig och sammanbindande utformning eftersträvas i stället rörande gatans förändringar såsom val av markbeläggning, möblering och belysning. På så vis ges Dragarbrunnsgatan både en kvalitativ, varierande och spännande identitet, som samtidigt framstår som ett sammanhållet stråk som knyter an till de nya bostadsområdena i Kungsängen.

Fasader, gallerior och nya entréer

Stadskärnan är med sin kvartersstruktur och sin mångfald av byggnader och offentliga platser från olika tidsåldrar en attraktiv miljö att vistas i. De är viktigt att ge förutsättningar för levande gaturum med butiker, caféer etc. Samtidigt är klimatoberoendet viktigt för handeln varför fler kompletterande stråk i form av invändiga galleriagångar bör tillskapas. Vid anläggande av gallerior är det viktigt att entréerna placeras rätt och att verksamheter i gallerian även kan ha entréer mot omgivande gator och gränder. Det är generellt en fördel med en mångfald av rörelsemöjligheter och varierade lägen på entréer. Vad beträffar nya entréer i byggnadernas bottenvåningar ger olika byggnaders arkitektur skilda förutsättningar. Mest flexibla är byggnaderna från 1960- och 1970-talen. De äldre byggnaderna, från 1800-talet har ofta rusticerade sockelvåningar, vilka utgör en viktig del av den arkitektoniska uppbyggnaden av fasaderna. Detta behöver dock inte vara ett hinder för nya entréer men varsamhet måste iakttagas.

Arkader

I samband med bebyggelsens omvandling på 1960- och 1970-talet tillkom flera arkader utmed Dragarbrunnsgatan och Vaksalagatan. Arkaderna ger fotgängaren skyddade stråk mot regn och snö samt skön skugga när solen är som starkast. De är dessutom en viktig del av byggnadernas arkitektur. Dock uppfattas vissa arkader som mörka och då ibland lite otrygga. Önskemål om att få bygga igen arkader har framförts. Här finns inget generellt förhållningssätt utan varje byggnad får bedömas utifrån sina och gatumiljöns förutsättningar. Arkaders attraktivitet kan förbättras genom bra ljussättning och kanske infravärme vintertid. Om arkader byggs igen är det emellertid viktigt att det sker med glasade partier, något inflyttade från fasaden så att arkadens pelare ges en fortsatt betydande roll i fasadernas arkitektoniska uppbyggnad. Dessutom ska

möjligheten till en för byggnaden lämplig skyltlösning beaktas. Inglasning av arkad förutsätter ändring av detaljplan.

Gränder

1600-talets stadsplan med torg, gator och gränder i ett strikt rutnätsmönster enligt renässansens mönsterbilder är av riksintresse och ska respekteras. Det innebär bl a att gator och gränder inte byggs in. Gränder är viktiga för rörelse i östvästlig riktning och för att det kommersiella centrum skall utvidgas till mer än dagens gågata. Därför bör gränderna förtydligas med bättre ljussättning och slutna fasader bör öppnas upp för att öka attraktiviteten. Såväl nya entréer som skyltfönster bör uppmuntras.

Platsbildningar och konstnärlig gestaltning

Dragarbrunnsgatan har flera platsbildningar som kan utvecklas till attraktiva platser och rum för besökare. I samband med sådan planering bör den konstnärliga gestaltningen beaktas i ett tidigt skede.

Markbeläggning och möblering

Vid val av material för markbeläggning bör såväl funktionen och estetiken som tillgängligheten beaktas. Uppsalas innerstad har en inarbetad materialstandard med släta betongplattor och natursten i olika format. Dragarbrunnsgatans utformning ansluter till denna men med en egen mönsterläggning som ger gatan identitet. Vid möblering av uterum ska en god kvalité i utformning och material eftersträvas. En enhetlig utformning bidrar ytterligare till identiteten, och här blir det särdeles viktigt att markbeläggning, ledstråk och vattenrännor obrutet markerar den sammanbindande kontinuiteten genom hela stråket. Vidare är det angeläget att den historiska anknytningen till platsen för den gamla dragarbrunnen i korsningen vid S:t Persgatan artikuleras tydligt och associationsskapande. Markupplåtelse för uteservering ges av Gatu- och trafikkontoret. En gatumöbel planeras för att användas som såväl trafikhinder som sittplats. Stadsbyggnadskontoret biträder i frågor rörande möblering.

Belysning och skyltning

En genomtänkt och sammanhängande ljussättning för hela Dragarbrunnsgatan och intilliggande gränder är väsentlig för områdets karaktär. Hängspänd belysning bör bytas ut mot fasadhängd belysning.

Olika former av skyltar och reklam utgör en integrerad del av stadsmiljön. Men såväl utformning som placering ska först prövas i ett bygglov. Sedan 1999 finns ett skyltprogram för innerstaden som är vägledande i dessa frågor. Generellt gäller att byggnadernas olika arkitektur/karaktär ger skilda förutsättningar för skyltlösningar. Till exempel ges 1880-talets rusticerade och detaljrika fasader en typ av skyltar medan 1960- och 1970-talets större och enklare/renare fasader ges andra möjligheter till placering och utformning.

När den tomma tomten bakom Åhléns varuhus bebyggs, kommer det plank som fungerat som yta för gratis affischering att försvinna. Många idrotts- och kulturföreningar är beroende av sådana gratisytor för att kunna synliggöra sin verksamhet. Det är därför viktigt att behovet finns med i fortsatt planering av innerstaden.

Hushöjder

Eftersom stadsplanen är från 1600-talet så är många gator och gränder i denna del av staten relativt smala. För att få bra och nödvändigt dagsljus i gaturum och fr a i gränderna är det viktigt att intilliggande bebyggelse inte är för hög.

Tillgänglighet

Vid all planerad förändring av byggnader, gator och torg ska tillgänglighetsfrågorna beaktas. Stadsbyggnadskontoret bistår med sådan kunskap. Vid entréer anordnas åtgärderna tillsammans med fastighetsägarna.

HISTORIK

Dragarbrunnsgatan har ursprungligen fått sitt namn efter dragarbrunnen, som var vattenpump ända fram till 1870 i korsningen S:t Persgatan / Dragarbrunnsgatan. Med genomförandet av Drottning Kristinas stadsplan från 1640-talet fanns avsikten att gatan skulle fortsätta söder om Vaksalagatan till Vretgränd. Det kom sedan att dröja ända till 1768 innan gatan drogs fram till Smedsgränd och ända till 1870 innan gatan fick sin nuvarande 1,2 km långa sträckning ner till Strandbodgatan. Bebyggelsen präglades ända in på 1900-talets mitt av bostäder och handel i låga trähus.

Grunden för den första moderniseringen under 1900-talet kom med Gunnar Leches stadsplanearbete. Det resulterade i en centrumplan med genomgripande breddningar av gatan. Denna plan kom emellertid aldrig att genomföras utan ersattes av en ny år 1958, vilken i sin tur reviderades 1962 av Gunnar Leches efterträdare stadsarkitekten Per Olof Lefvert. Revideringarna gällde i huvudsak en mycket tydligare trafikseparering. Genomförandet kom att ske successivt genom särskilt upprättade kvartersplaner.

18 centrala kvarter öster om ån med S:t Olofsgatan, Kungsgatan och Bangårdsgatan som yttre gränser bildade det nya city. Genom hela området planerades en gågata med Stora torget som centralplats, endast tillgänglig för gående och för busstrafik. Dragarbrunnsgatan såg man framför allt som en trafikförsörjningsgata med många parkeringsmöjligheter, bland annat i form av parkeringshus. Gatan breddades åt väster mellan S:t Olofsgatan och Smedsgränd och fick förgårdsmark i kvarteren Hästen, Atle och Grimhild.

Utanför detta område planerades en cityring och längre ut en fyrfilig trafikled. 1969 års generalplan innebar att innerstadens omvandling fortsatte. Under 1960- och 1970-talet revs en stor del av den äldre bebyggelsen och ersattes av nya byggnader. Rivningsvågen mötte starka protester och vissa rivningsplaner stoppades också till följd av missnöjet, varvid delar av den äldre bebyggelsen blev kvar. De hus som nyuppfördes fick en modern gestaltning med tydlig funkisprägel. Cityomvandlingen, med en koncentration av 80 000 m2 detaljhandelsyta och 2 000 parkeringsplatser, kom att ge innerstaden en helt ny karaktär.

Foto: Sture Foto

Foto: Gunnar Leche. Stadsarkivet

LÄSANVISNING

Här visas hela Dragarbrunnsgatan som omfattas av Vision Dragarbrunnsgatan, från S:t Olofsgatan i norr till Strandbodgatan i söder.

Dragarbrunnsgatan är i det här programmet uppdelad i sex delområden. Varje delområde behandlas var för sig. Först görs en miljöbeskrivning av området och sen följer några korta historiska data. Kopplat till varje plan finns texter som pekar på kvaliteter och viktiga faktorer att tänka på vid byggande, till exempel vackra fasader och rumsbildningar där gatan breddar sig.

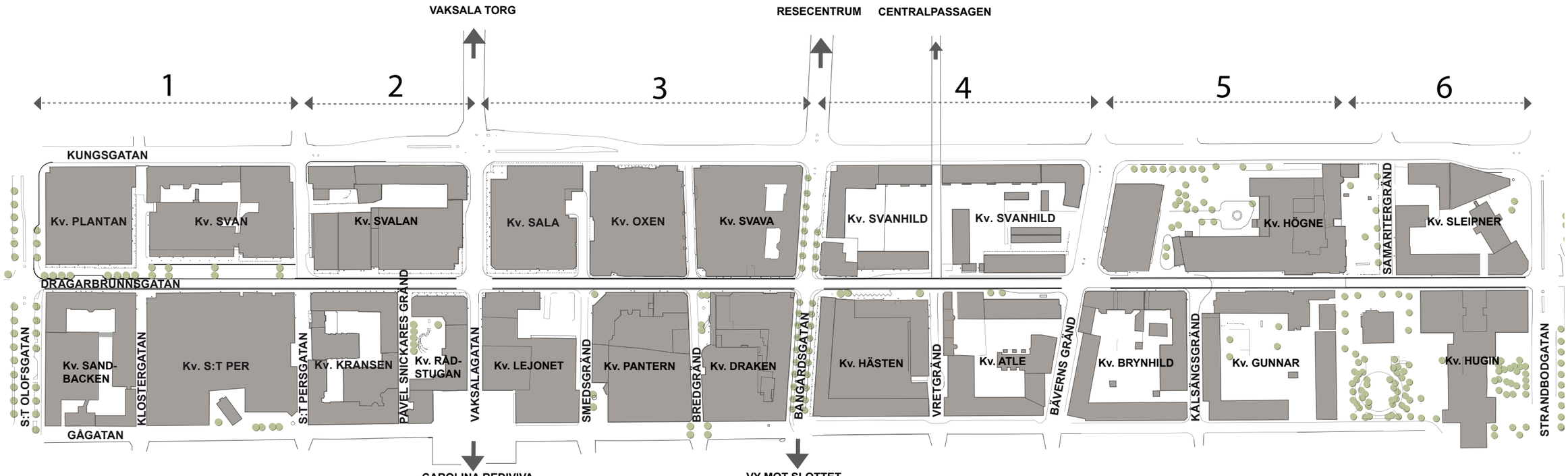

OMRÅDE 1

MILJÖBESKRIVNING

Denna del av Dragarbrunnsgatan präglas av den stora öppna platsen mellan kv S:t Per och kv Svan i kombination med den kraftfulla fasaden vid Dragarbrunnsgallerian. Byggnaderna på denna sida gatan är olika höga. Vissa byggnader är relativt låga, vilket öppnar upp gaturummet och släpper ner mer ljus. Den pågående utvecklingen av platsen med Ebba Matz som konstnär kommer att öka attraktiviteten. En mängd olika verksamheter i byggnaderna kring platsen, såsom handel, kontor, bostäder, hotell, restaurang, kyrka med mera bör här gynna folklivet.

VIDARE

Det så kallade H-centrum (Hantverkscentrum) ritades av arkitekten Tore Wirke och invigdes 1963. En stor parkeringsplats placerades framför byggnaden ut mot gatan, helt i enlighet med centrumplanens intentioner. Anläggningen har som ovan nämnts nyligen byggts om till modern galleria med ny fasad mot torget enligt ritningar framtagna av WHITE arkitekter AB.

I direkt anslutning till H-centrum byggdes också Hotel Uplandia på 1960-talet, ritat av samme Tore Wirke. Norrut i kvarteret Plantan uppfördes ett affärs- och kontorshus med Sture Frölén som arkitekt. Byggnaderna uppvisar tidstypiskt enkla och rena former med varierande fasadmaterial.

Mitt för H-centrum i kvarteret S:t Per ritade Folke Löfberg 1967 ett stort komplex bestående av affärs- och kontorshus, hotell (Hotell Gillet) och biograf. En om- och tillbyggnad utmed Dragarbrunnsgatan gjordes 1988 efter ritningar av Arosgruppen. Då tillkom S:t Persgallerian.

I det angränsande kv Sandbacken ligger ett affärs- och bostadshus i sex våningar med rött fasadtegel uppfört på 1980-talet efter ritningar av Carl Nyrén Arkitektkontor. I bottenvåningen finns utrymmen för handel.

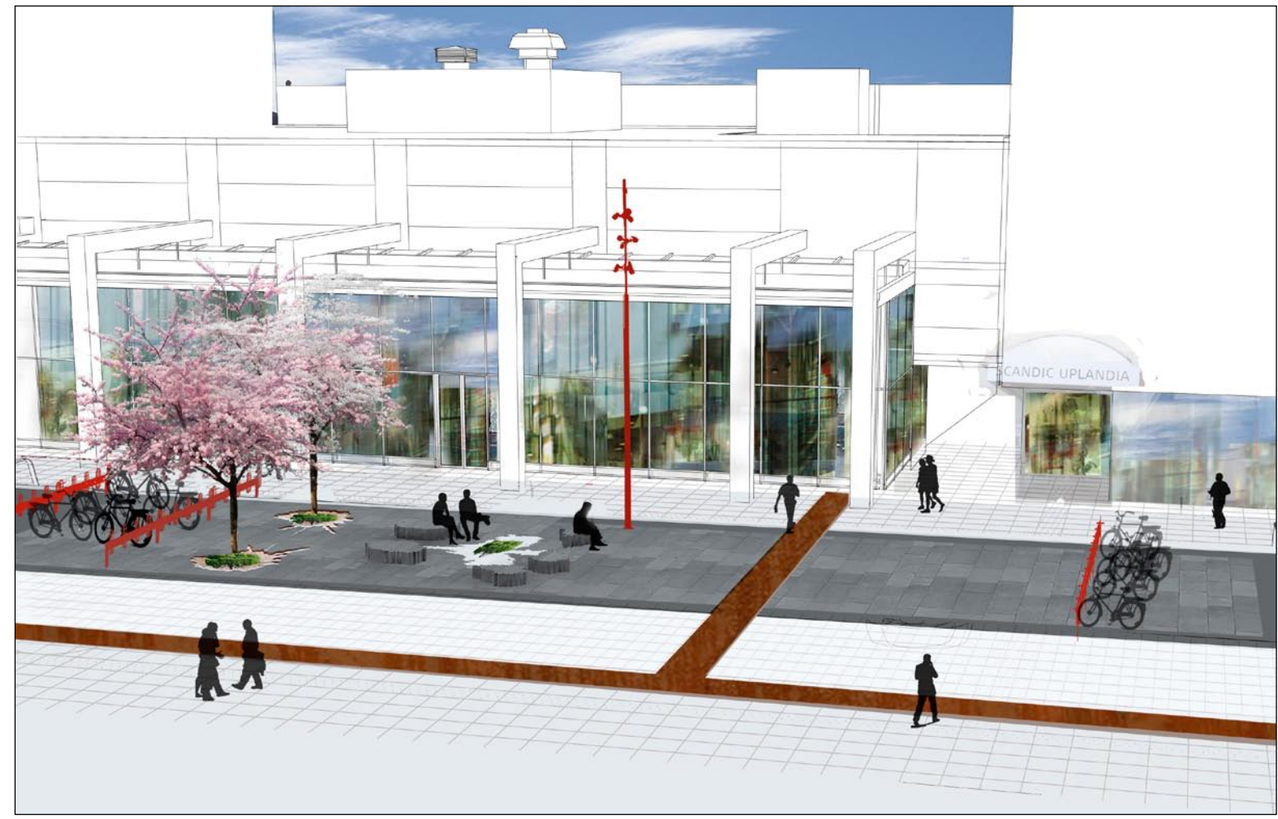

1

2

3

Kvaliteter och utvecklingsmöjligheter

Med den nya gallerian, de konstnärliga ambitionerna i den nyanlagda torgytan, ny belysning och mer av grönska har denna del av Dragarbrunnsgatan stora möjligheter att bli en attraktiv del av staden.

En detaljplan har tagits fram som medger ytterligare byggrätt i kvarteret samt möjlighet att bygga in arkaden.

Klostergränd är idag en gränd med slutna fasader och inget folkliv, marken ligger i en nivå. När gränden på sikt kommer läggas om bör samma material användas som på avsnittet mot Kungsgatan. Fler entréer bör tillskapas vilket ökar attraktiviteten och genomströmmningen av folk. Belysningen ses över.

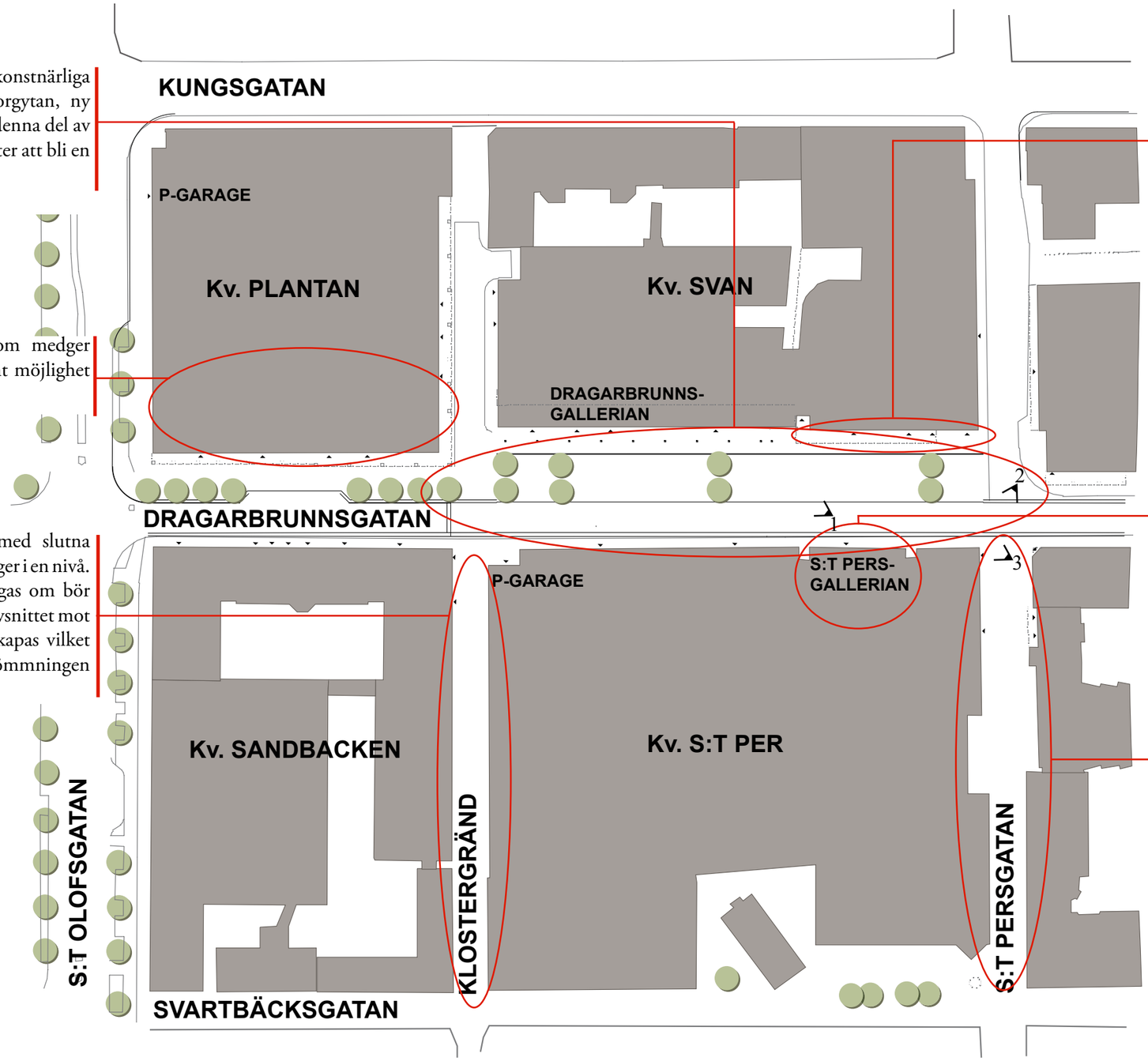

Gångstråket vid Dragarbrunnsgallerian fortsätter söderut under ett utskjutande tak. Viktigt att hålla fast denna linje.
Attraktiviteten kan höjas bland annat genom ändrad belysning i arkaden.

En viktig entré mot Dragarbrunnsgatan. Idag är den dock väldigt anonym. Skulle behöva en tydligare utformning för att folk ska upptäcka den. Den bör inte skjuta ut i gatan.

S:t Persgatan är ett av Uppsalas största cykelstråk. Här rör sig mycket folk dagligen. Delen mot Dragarbrunnsgatan är bredare än mot Svartbäcksgatan, vilket skapar ett gaturum med stora kvaliteter. Det kan rymma uteserveringar och andra aktiviteter och fastigheterna bör behålla sina nuvarande fasadlinjer. Här ses fler entréer mot gatan som något positivt.

N

0 100 M

OMRÅDE 2

MILJÖBESKRIVNING

Gaturummet präglas av byggnader från 1960- till 1980-talet. Handelsbankens byggnad från 1960-talet ritad av Lennart Ribbing dominerar. Med sin påkostade stenfasad uppburen av pelare ger byggnaden en extra kvalité i stadsbilden. Byggnaden har dessutom ett strategiskt läge i anslutning till korsningen med den mer monumentala Vaksalagatan med universitetsbiblioteket Carolina Rediviva som fondbyggnad i väster. Nära korsningen med S:t Persgatan finns den gamla Dragarbrunnen markerad i gatan.

VIDARE

I kvarteret Kransen ligger ett affärs- och kontorskomplex samt en kyrka ut mot S:t Persgatan, allt i enlighet med ritningar av Gösta Wikforss. Längre söderut längs gatan ligger ytterligare ett affärs- och kontorshus från 1960-talet gestaltat av arkitekt Nils Tesch. I kv Rådstugan ligger ”Arkaden”, ett fyravånigt affärs- och kontorshus med fasader av puts och röd kalksten efter ritningar av Matell arkitekter i samarbete med Tengboms arkitektkontor.

1

2

3

Kvaliteter och utvecklingsmöjligheter

En ny byggnad i detta läge kan höja gaturummets kvalité. Viktigt att den behåller nuvarande fasadlinje och inte byggs ut mot gatan.

Arkaden har vissa kvaliteter, men kan även glasas in. Porten mot det torgliknande rummet framför Dragarbrunnagallerian skulle bli mer påtaglig.

För att skapa ett ökat intresse för den gamla brunnen (Dragarbrunn) bör platsen ges en intresseväckande utformning. Samråd bör ske mellan Gatukontoret och Kulturkontoret.

En tillbyggnad i Kv. Rådstugan skapar nya möjligheter till kundströmmar och passager i och med en entré mot Påvel Snickars gränd. Med en sammanhållen gestaltning för både platsen framför tillbyggnaden och gränden kommer kontakten att öka mellan Dragarbrunnsgatan och gågatan. Det är då också viktigt att gränden hålls öppen och inte möbleras igen.

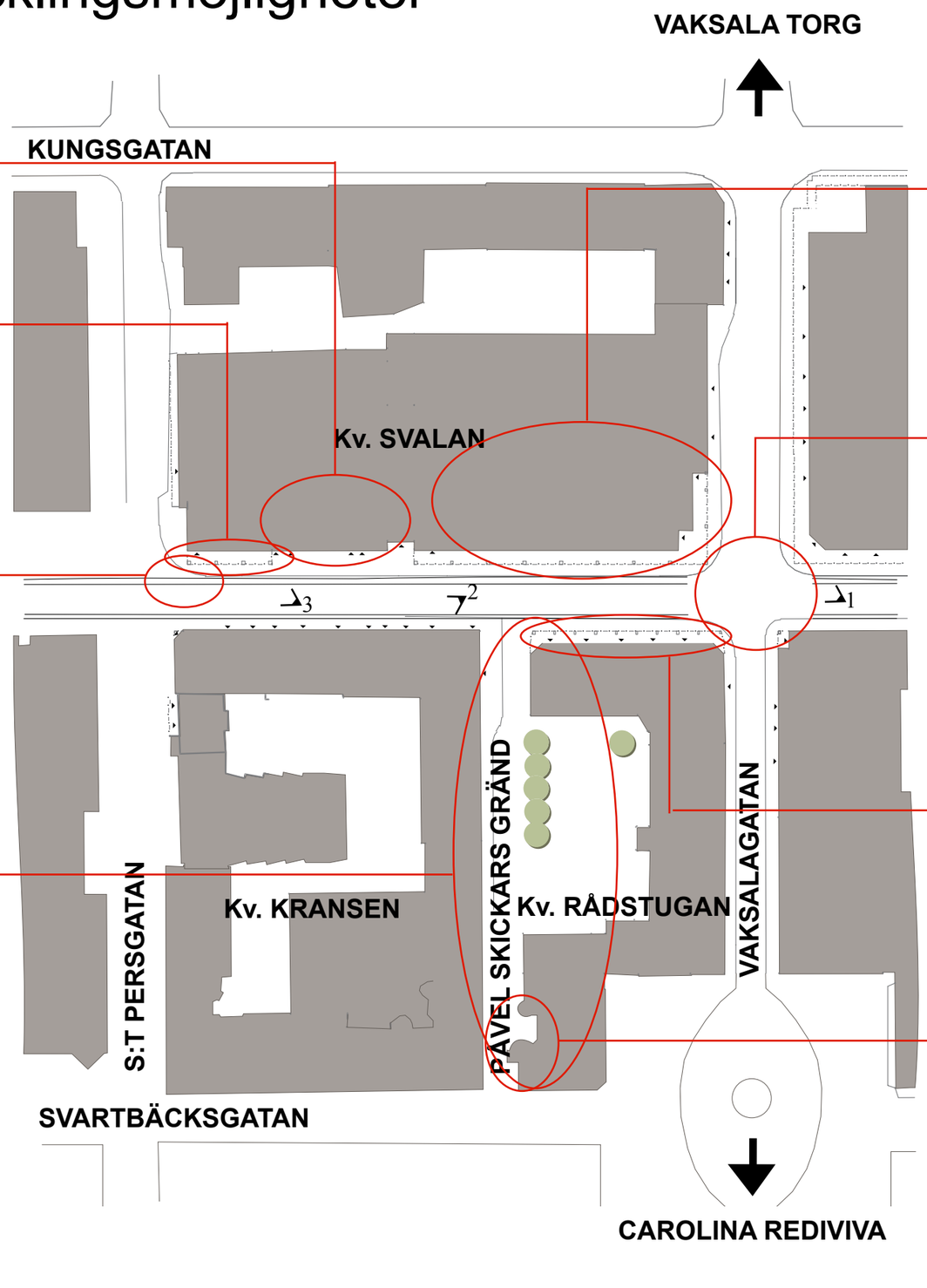

Handelsbankens arkitektur har hög kvalité och bör ytterligare lyftas fram. Särskilt stor potential har byggnadens hörnparti mot Vaksalagatan. Ljussättning av fasad kan prövas samt flaggor på taket. Arkaden har stora kvaliteter som ytterligare kan utvecklas vid en eventuell förändrad verksamhet i bottenvåningen.

Dragarbrunnsgatan korsar här Vaksalagatan, en av huvudgatorna i den på 1600-talet anlagda stadsplanen. Åt väster syns Universitetsbiblioteket Carolina Rediviva som fondbyggnad, en påtaglig kvalitet i stadsbilden.

Arkaden på byggnaden i hörnet mot Vaksalagatan är låg och mörk och kan glasas in.

Sophanteringen måste lösas om gränden ska bli attraktiv.

N

0 100 M

OMRÅDE 3

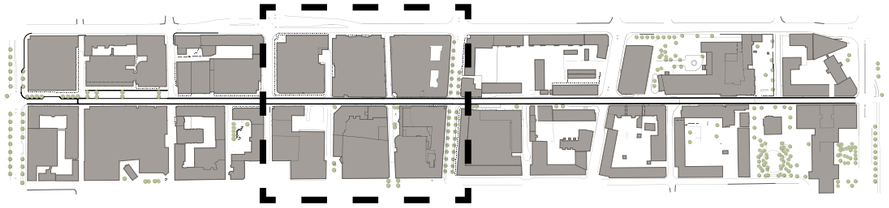

MILJÖBESKRIVNING

Inom detta område blandas 1880-talets nyrenässansfasader med modernistiska och postmodernistiska fasader från 1900-talets senare hälft. Det finns flera byggnader med karaktär och två mindre men viktiga platsbildningar i mötet med Smedsgränd och med Bredgränd. Även om Forumgallerian och Svavagallerian här löper diagonalt genom kvarteren Pantern och Svava så är handeln i bottenvåningarna i denna del av Dragarbrunnsgatan inte lika påtaglig. I de äldre byggnadernas arkitektoniska uttryck ingår inga stora skyltfönster. Gatan möter här den mer genomplanerade Bangårdsgatan med kvalitativa siktvyer med Slottets norra torn som fondmotiv i väster och Järnvägsstationen i öster.

VIDARE

Den bruna tegelbyggnaden i fyra våningar med arkader mot Vaksalagatan och Dragarbrunnsgatan (kv Sala) är karaktärsskapande. Byggnaden uppfördes av Trygg-Hansa på 1970-talet enligt ritningar av Dag och Lennart Ribbing. Närmare Smedsgränd är byggnadskroppen inskjuten något i kvarteret. Med ett enkelt skärmtalk ges dock en fortsättning på den intilliggande arkaden vidare till Smedsgränd.

Söder om Smedsgränd ligger f d Folkets hus från 1987. Mitt för, i kvarteret Lejonet, ligger ett affärs- och kontorshus (Framtidens hus) uppfört 1961 enligt ritningar av Gösta Wikforss.

I korsningen vid Smedsgränd (kv Pantern) ligger f d Sprithandelsbolagets hus i rik tegelarkitektur med medeltida influenser. Byggnaden ritades av Ture Stenberg och uppförde 1907. En kraftig avfasning av hörnpartiet skapar ett nödvändigt och kvalitativt avsteg i gatubilden. Med byggnadens formrika arkitektur och ett planterat träd, skapas där en plats med hög kvalité. På andra sidan gränden (kv Lejonet) ligger en rivningstomt som nu fungerar som parkeringsplats och intill denna ett affärs- och kontorshus med gult fasadtegel från 1960-talet, ritat av Gösta Wikforss.

Det monumentala Oxenhuset i kv Oxen ritades av stadsarkitekten C A Ekholm 1889. Byggnaden är klädd i en palatsliknande skrud och vilar tungt på sin rusticerade sockelvåning. Fasaderna är klassificerade som byggnadsminne. På andra sidan Bredgränd, i kv Svava) ligger Svavagallerians entre. Hela kvarteret byggdes om till butikshus med genomgående galleria samt kontor, hotell och bostäder enligt ritningar från 1989 av NOARKS arkitektkontor AB. I hörnet mot Bangårdgatan ligger f d Hotell S:t Erik med sina nyrenässansfasader från 1880-talet.

Vårfrutorg vid Bredgränd ger ett nödvändigt brott i den annars ganska trånga delen av Dragarbrunnsgatan. I anslutning till detta ligger entrén till Forumgallerian i en byggnads med postmodernistiska fasader uppfört 1991 enligt ritningar av Werner Reinius Sporrong Arkitekter.

I kvarteret Draken ligger en förvaltningsbyggnad i brunt fasadtegel från 1975 ritad av White Projektkontor. Intill syns en tillbyggnad till telegrafhuset längs Bangårdsgatan uppförd under början av 1960-talet i enlighet med ritningar av Carl-Axel Acking, samt ytterligare en tillbyggnad med Gösta Kihlgren som arkitekt.

1

2

3

Kvaliteter och utvecklingsmöjligheter

Arkaden fungerar bra som skydd i såväl regn som starkt solljus. Flanören kan själv välja mellan att gå i arkaden eller på trottoaren. Kanske kan arkadernas attraktivitet förhöjas genom ändrad utformning och ljussättning. I annat fall kan en inglasning prövas.

Fasaden har ett utskjutande skärmtak istället för arkad. Det gör att gaturumme vidgas och blir ljusare. Med en ny byggnad i Kv. Lejonet minskar ljusinsläppet. Därför är en utbyggnad av fastigheten mot gatan inte önskvärd. Varitationen i gatubredden är positiv och bidrar till gatans attraktivitet.

Denna plats har höga kvaliteter som ytterligare kan utvecklas i samband med att en ny byggnad uppförs i Kv. Lejonet. Viktigt är då att ge denna byggnad en avfasning i hörnet enligt gällande detaljplan. Detta skapar en större platsbildning och kontakten med Smedsgränd och Forumtorget ökar. Viktigt är också att den nuvarande fasadlinjen mot Smedsgränd behålls och inte byggs ut till fastighetsgränsen samt att fler entréer mot gränden tillskapas. Gränden bör på sikt läggas om till en nivå. Torget, gränden och platsen mot Dragarbrunnsgatan bör ses som en helhet.

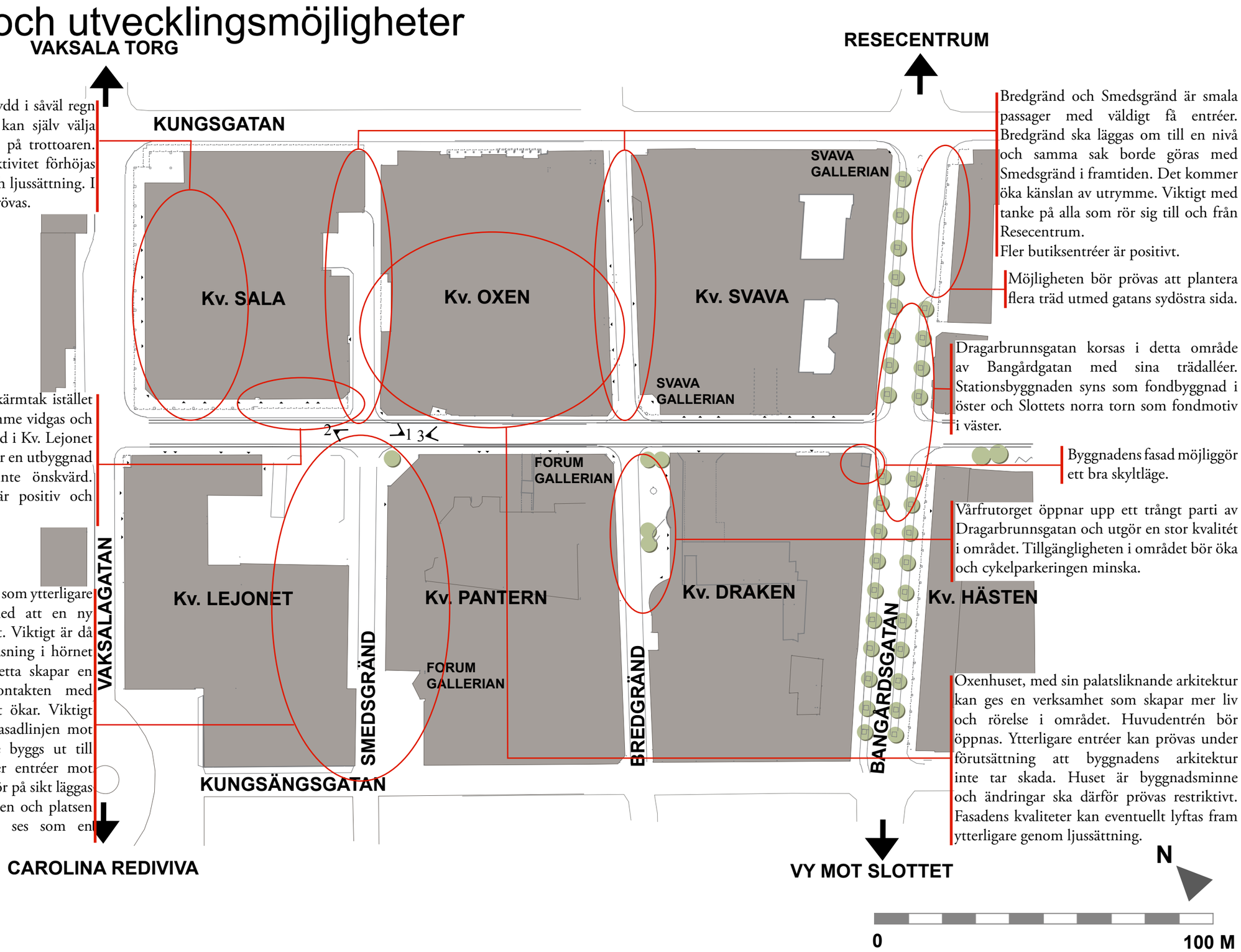

Bredgränd och Smedsgränd är smala passager med väldigt få entréer. Bredgränd ska läggas om till en nivå och samma sak borde göras med Smedsgränd i framtiden. Det kommer öka känslan av utrymme. Viktigt med tanke på alla som rör sig till och från Resecentrum.
Fler butiksentréer är positivt.

Möjligheten bör prövas att plantera flera träd utmed gatans sydöstra sida.

Dragarbrunnsgatan korsas i detta område av Bangårdgatan med sina trädalléer. Stationsbyggnaden syns som fondbyggnad i öster och Slottets norra torn som fondmotiv i väster.

Byggnadens fasad möjliggör ett bra skyltläge.

Vårfrutorget öppnar upp ett trångt parti av Dragarbrunnsgatan och utgör en stor kvalitét i området. Tillgängligheten i området bör öka och cykelparkeringen minska.

Oxenhuset, med sin palatsliknande arkitektur kan ges en verksamhet som skapar mer liv och rörelse i området. Huvudentrén bör öppnas. Ytterligare entréer kan prövas under förutsättning att byggnadens arkitektur inte tar skada. Huset är byggnadsminne och ändringar ska därför prövas restriktivt. Fasadens kvaliteter kan eventuellt lyftas fram ytterligare genom ljussättning.

OMRÅDE 4

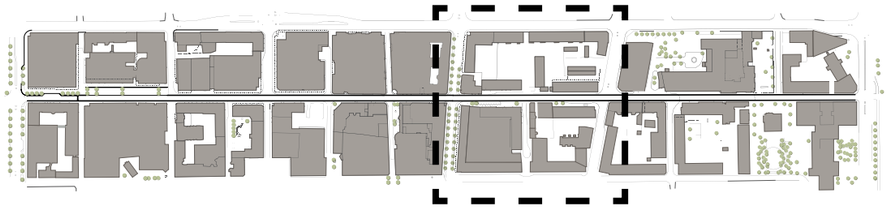

MILJÖBESKRIVNING

Även detta avsnitt av Dragarbrunnsgatan karaktäriseras av en påtaglig variation rörande byggnadernas ålder, placering, volymer och fasaduttryck. Gamla byggnader kontrasteras med helt nya. Inslaget av bostäder blir allt tydligare. I kv Svanhilds södra del finns renodlade bostadshus. Rester av olika tiders stadsplaneidéer har resulterat i ett varierade och bitvis tämligen breda gaturum med viss trädplantering. Men framför allt nyttjas dessa utrymmen för bilparkering.

VIDARE

Baptistkyrkan från 1880-talet med sin formrika nyrenässansfasad fungerar som entrébyggnad i korsningen Bangårdsgatan - Dragarbrunnsgatan. Söder om denna, något inskjutet i kvarteret ligger ett sexvånigt affärs- och bostadshus med brunt fasadtegel uppfört enligt ritningar från 1969. Kv Svanhild delas av den sedan länge avstängda Vretgränd. Söder om denna ligger ett bostadskomplex i sex till sju våningar med gult fasadtegel från tidigt 1960-tal.

Det första större saneringsprojektet inom city genomfördes i grannkvarteret Hästen redan under sent 1950-tal. Det nya komplexet omfattade 2/3 av kvarteret och innehöll till hälften bostäder och till hälften butiker och kontor. Byggherre var här HSB och ritningarna togs fram av Bengt Edman och Arne Rudberger. I hörnet mot Bangårdgatan med gaveln mot Dragarbrunnsgatan ligger ett kombinerat kontors- och affärshus i fem våningar ritat av Illes Arkitektkontor och uppfört 1969.

I kv Atle, utmed Vretgränd ligger några äldre hus i en till två våningar med F d Lagerqvist järnhandel i hörnet mot Dragarbrunnsgatan. I anslutning till denna ett nybyggt bostadshus i sex våningar och längre bort utmed gatan ett sjuvåningt bostadshus med vitslammat fasadtegel ritat av Sten Hummel-Gumaelius 1965.

1

2

3

Kvaliteter och utvecklingsmöjligheter

Öppnandet av Vretgränd genom Kv. Svanhild skapar nya förbindelser för gång- och cykeltrafik i området. Hela sträckan mellan Kungsgatan och Fyrisån bör tas med vid en gestaltning av stråket.

Detta inslag av ”folkhemsarkitektur” ger variation i stadsbilden. En känsla av boende och småskalighet skapas, trots omgivande högre byggnader. Bör bevaras.

Baptistkyrkan från 1880-talet är en karaktärsbyggnad som arkitektoniskt anknyter till byggnaden på andra sidan Bangårdsgatan. (Se äldre vykort på sidan 7.)

Öppningen av Vretgränd och centralpassagen ökar rörelsen av folk i området. Det breda gaturummet mellan kv Hästen och kv Svanhild kan därmed få en annan betydelse än idag.

Den småskaliga trähusbebyggelsen med anor från 1700-tal skapar ett spännande möte mellan gammalt och nytt. Den ger därmed en kvalitativ upplevelse.

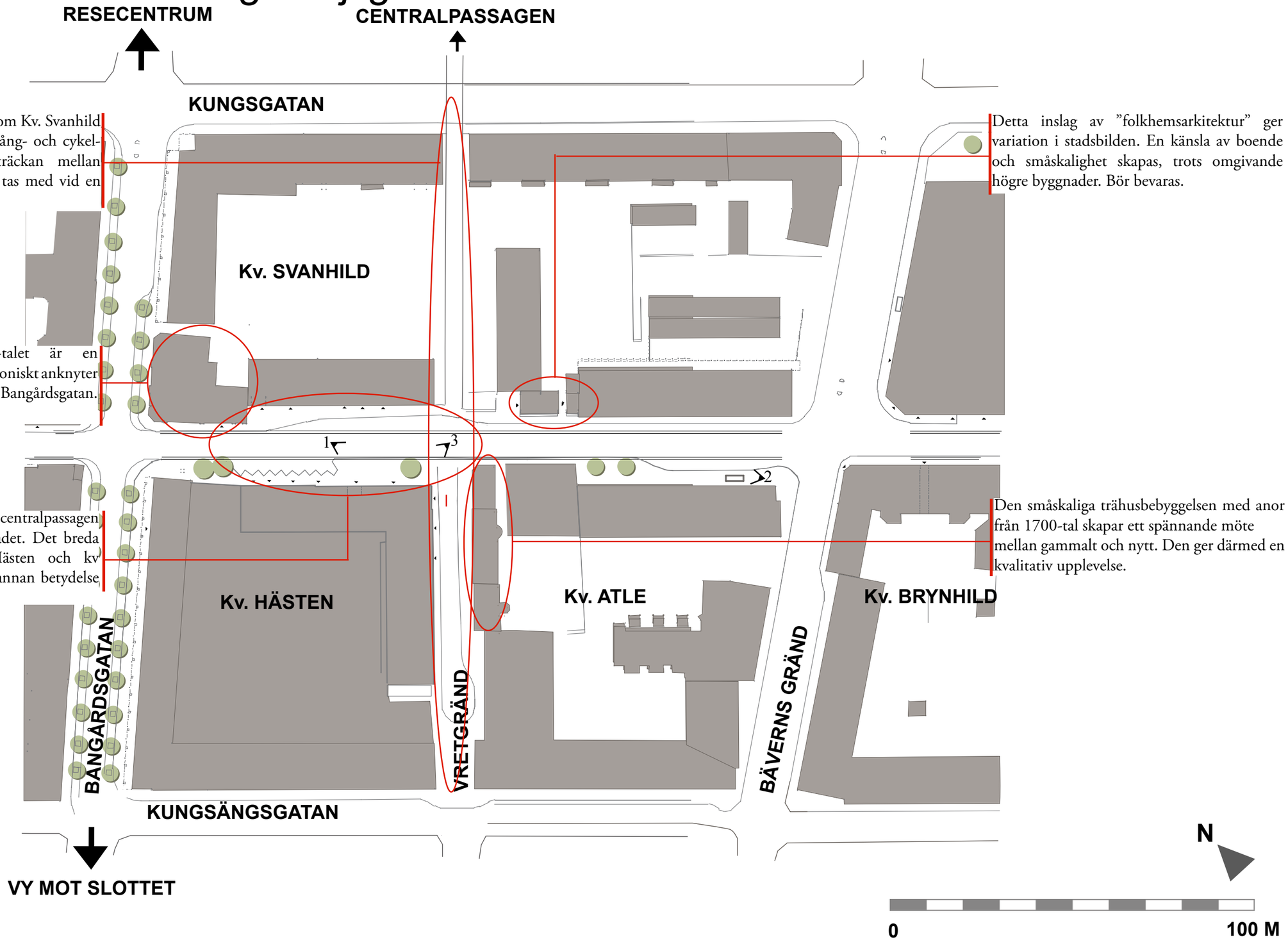

OMRÅDE 5

MILJÖBESKRIVNING

Även i denna del av Dragarbrunnsgatan finner vi en rad olika byggnadstyper från skilda tider. Ofta har byggnaderna endast en eller ett fåtal verksamheter inrymda, vilket skapar ett ganska folktomt stråk. Särskilt tydligt är detta i gaturummet vid Samariterhemmet. Den nyligen genomförda om- och tillbyggnaden av parkeringshuset Grimhild till bostäder och handel kommer troligen att skapa nytt liv i denna del av gatan. Annars är gaturummet här tämligen brett och i områdets södra del öppnar sig plötsligt kvarteren åt såväl öster som mot väster.

VIDARE

Söder om Grimhild ligger Samariterhemmets byggnader med såväl renare fasader från 1960-talet som mer uttrycksfulla i nationalromantisk stil från 1890-talet och tidigt 1900-tal.

I kv Brynhild domineras gatubilden av byggnader från 1880-talet. Mest dominant är ett bostads- och affärshus i tidstypisk nyrenässans.
I korsningen med Kålsängsgränd har en torgliknade yta skapats.

1

2

3

Kvaliteter och utvecklingsmöjligheter

Ombyggnaden av Grimhild är ett nytt och kvalitativt inslag i stadsbilden som ger nytt liv åt denna del av gatan. Möjlighet till handel i bottenvåningen förstärker den möjligheten.

Om ambulansinfarten på sikt försvinner finns möjlighet att kvalitativt utveckla denna del av gatan. Ett grönt släpp i de annars så hårda fasaderna skulle vara önskvärt.

Ett välbevarat flerfamiljshus från 1880-talet försöker samspela med flerfamiljshus i norr från 1960-talet samt det nya huset på andra sidan gatan (Grimhild). Variationen skapar spänning i gaturummet.

Passagen som idag är stängd för biltrafik kommer öppnas upp och bli gata. Marken bör ändå ligga i samma nivå. Gatan markeras med markmaterialen. Gaturummet kan utvecklas vidare och inslag av grönska i form av träd eller planteringar bör planeras in.

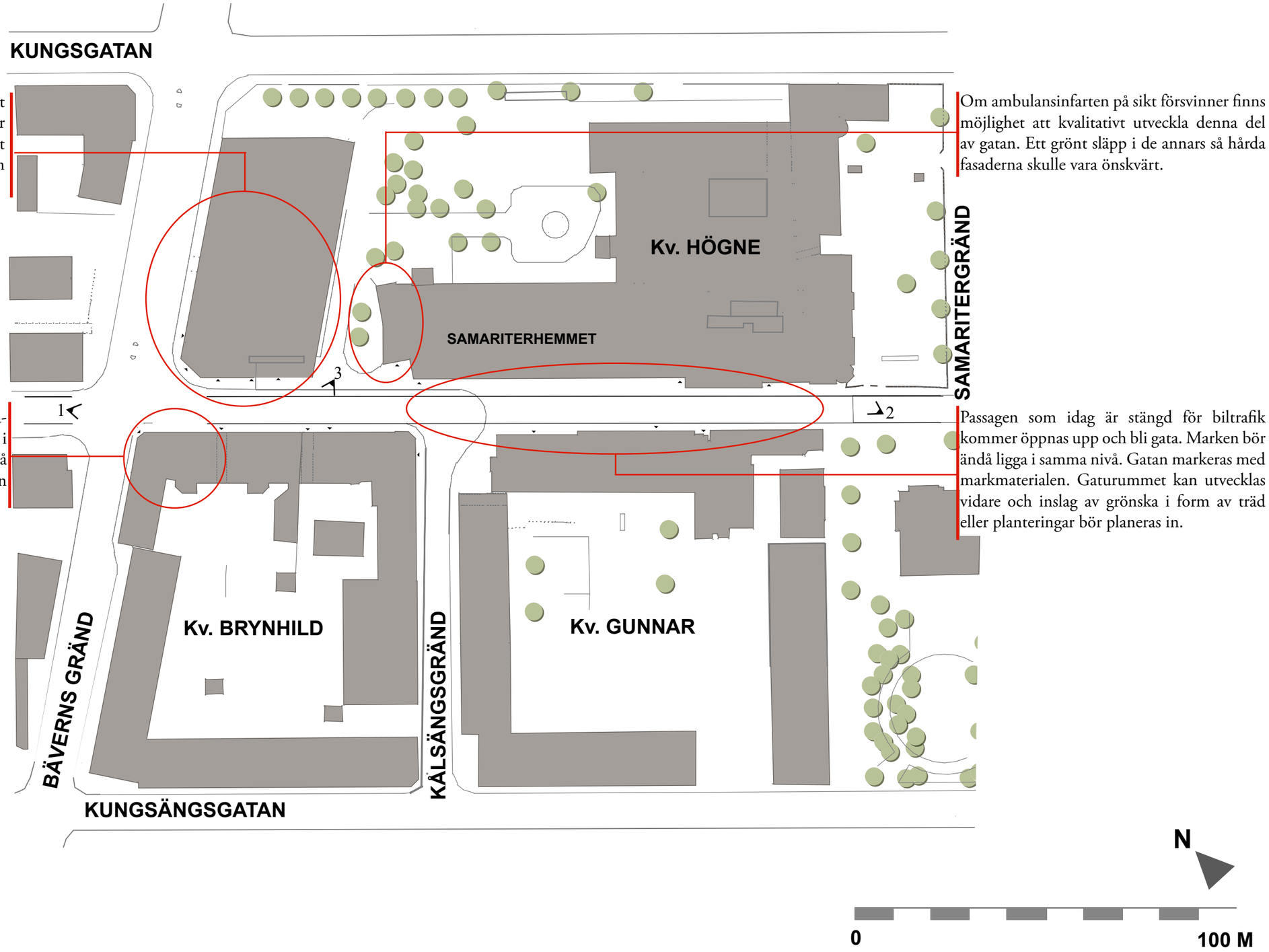

OMRÅDE 6

MILJÖBESKRIVNING

I denna del av Dragarbrunnsgatan öppnas gaturummet mot både öster och väster. Samariterhemmets trädgård blir påtaglig även om den omgärdas av en pustad mur. Det något indragna f d riksbankshuset (i kv Hugin), ritat av Nyréns arkitektkontor och färdigställt 1990, ligger omgärdat av träd och grönska med Svintorget i väster men mot Dragarbrunnsgatan blir bilden av baksida alltför uppenbar. Därefter sluts återigen gaturummet med ett bostadshus i fyra våningar med gröna putsfasader och därefter ett nybyggt kontorshus. På västra sidan av gatan ligger Livsmedelsverkets komplex från 1970-talet med röda putsfasader och långa fönsterband. Där slutar, eller om man så vill börjar, Dragarbrunnsgatan och mötet med den breda och fyrfiliga Strandbodgatan blir påtagligt.

1

2

3

Kvaliteter och utvecklingsmöjligheter

Samariterhemmets trädgård utgör en stor kvalitet i området, trots att det inte är en offentlig plats. Möjligheten att se in genom grindar skapar spänning och muren är ett vackert inslag i gaturummet.

Samaritergränd med muren och träden i norr om den låga, äldre bebyggelsen i Kv. Sleipner ger ett småskaligt och kvalitativt intryck.

Den fyrfiliga Strandbodgatan planeras få endast två filer i framtiden.
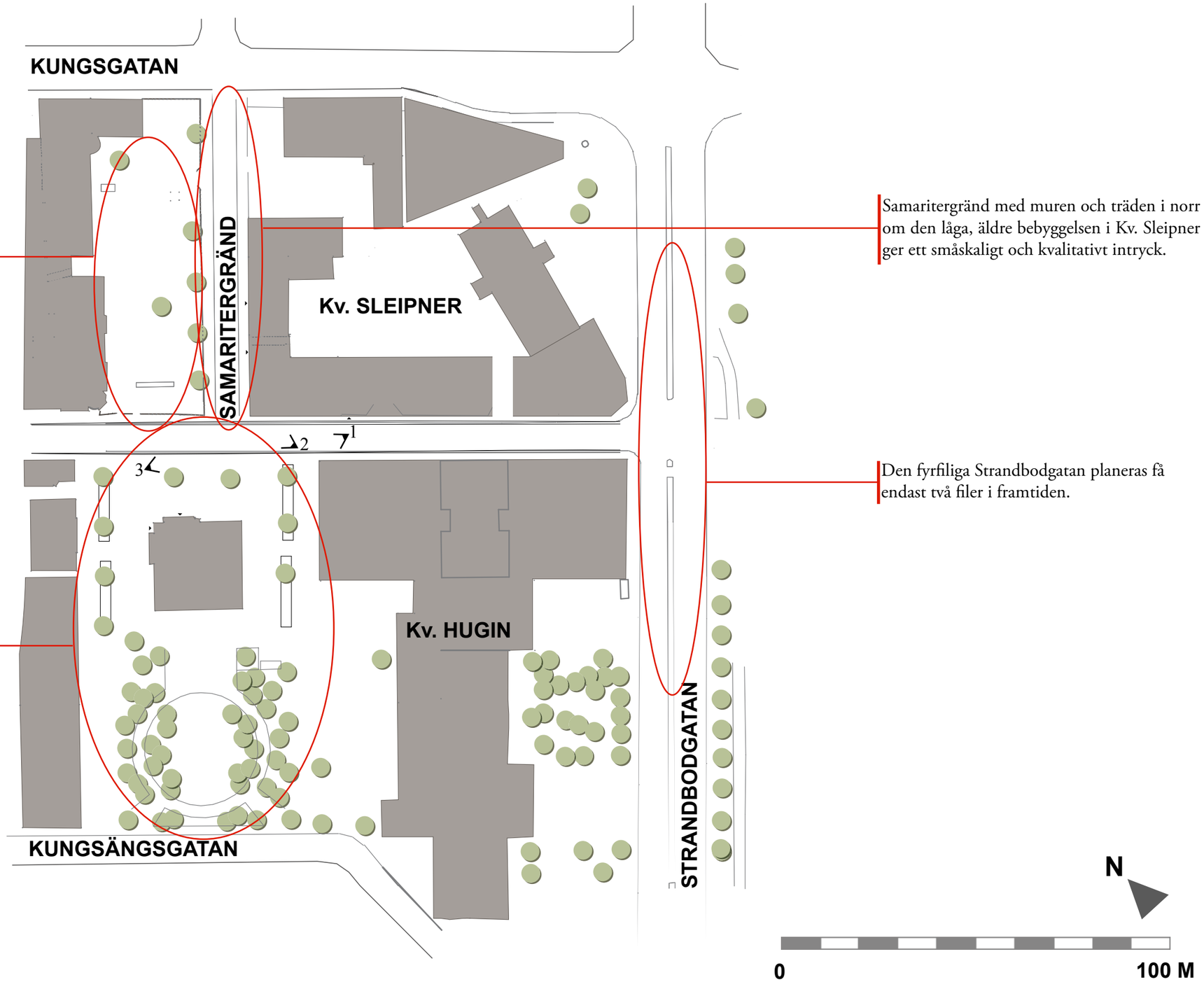
Riksbankshuset med kringliggande gräsyta och torg utgör en stor kvalitet i området. Gatan råder över platsen framför huset. Viktigt att denna plats får en genomtänkt och attraktiv utformning. Om verksamheten förändras och säkerhetsslussen försvinner finns det möjligheter att utveckla platsen ytterligare.